

Asia: VN/29108/2023

Lausuntopyyntö pakoterikodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pakoterikoksen tunnusmerkistö on ongelmallinen laillisuusperiaatteen näkökulmasta, erityisesti siinä oleva avoin tekotapatunnusmerkistö (1 momentin 10-kohta). Työryhmän mietinnössä on kuitenkin perusteltu esitettyä kirjoitustapaa uskottavasti. Emme esitä työryhmän mietinnöstä poikkeavaa muotoilua. Direktiivin täytäntöönpano johtaa esitettyyn, varsin monipolvisen tunnusmerkistön muotoiluun.

Tuottamuksellisen tekemuodon enimmäisrangaistus voisi olla 2 vuotta vankeutta, kun tunnusmerkistön täytyminen edellyttää törkeää huolimattomuutta. Esimerkiksi törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen enimmäisrangaistus on 2 vuotta vankeutta, myös törkeän tuottamuksellisessa tekemuodossa. Vastaava sääntely on metsästysrikoksissa. Mainituissa tunnusmerkistöissä on tosin esitetystä pakoterikosten sääntelystä poiketen törkeän huolimaton tekemuoto samassa tunnusmerkistössä tahallisen tekemuodon kanssa. Esitetty tunnusmerkistöratkaisu ei ole esteenä säätää törkeästä tuottamuksesta samaa enimmäisrangaistusta kuin tahallisesta tekemuodosta. Törkeän huolimaton tekemuoto voi olla yhtä moitittava kuin tahallinen. Tuottamuksellinen tekemuoto esitettyssä muodossaan koskisi lähtökohtaisesti vakavia tekoja.

Työryhmän esityksessä yritys on rinnastettu täytettyyn tekoon vain pakoterikoksen 1 momentin (esitetty RL 46:3a) tekemuodossa. Emme näe perusteita säätää yritys eri tavalla rangaistavaksi RL 46:3a 2 momentissa. Yrityksen pitäisi olla täytettyyn rikokseen rinnastettu myös 2 momentin tekotavoissa. Kyseisessä momentissa on säädetty rangaistavaksi myös ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti. Se tulee ilmi vain sattumanvaraisesti, eikä yritys ole välttämättä sen moitittavampi kuin täytetty teko. On syytä noudattaa samaa periaatetta kuin veropetoksen ja huumausainerikoksen sääntelyssä eli rinnastaa yritys täytettyyn tekoon koko pakoterikoksen tunnusmerkistön osalta.

Tulevassa hallituksen esityksessä on syytä todeta selkeästi pakoterikoksen taustalla oleva oikeushyvä, valtion ja EU:n turvallisuus sekä rauhanaatteen ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden noudattaminen. Näin siksi, että tuomioistuimet voisivat ratkoa paremmin kilpailuongelmia

esimerkiksi maahantuloon liittyvien rikosten suhteen (esimerkkinä avunanto laittoman maahantulon järjestämiseen, jossa oikeushyvä on valtion oikeus päättää siitä, ketä se päästää maahan).

Työryhmän mietinnössä (s. 71) on ansiokkaasti kirjoitettu tahallisuuden ja kieltoerehdyksen suhteesta. Myös hallituksen esityksen perusteluihin on syytä selkeästi kirjoittaa, että erehtyminen lain sisällöstä on kieltoerehdystä ja vapauttaa rikosvastuusta erittäin poikkeuksellisesti. Juuri tämän tyyppisessä rikostyyppissä on syytä korostaa vastuusta vapauttamisen poikkeuksellisuutta ja toimijan velvollisuutta ottaa selkoa lainsäädännöstä.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu olisi pakoterikoksissa aivan poikkeuksellisen ankara. Ankaruus perustuu direktiiviin, jonka Suomi on sitoutunut panemaan täytäntöön. Vaikka on sinänsä arveluttavaa säätää johonkin rikostyyppiin poikkeuksellinen oikeushenkilön rangaistusvastuu, voimme hyväksyä esitetyn rangaistusasteikon, koska kyse on ylikansallisesta sääntelystä ja kyse teoista, joihin liittyy poikkeuksellisen mittavia taloudellisia intressejä.

Katsomme työryhmän esityksen olevan toimiva pohja hallituksen esitykselle. Suuria ongelmia esitykseen ei liity, mutta jätämme hallituksen esityksen laatijien harkintaan sen, voitaisiinko hallituksen esityksessä ottaa huomioon edellä esittämämme, mielestämme perustellut näkökohdat. Muilta osin esitykseen ei ole nähdäksemme esitettävissä kriittisiä huomioita.

t

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto - Oikeustieteiden laitos